AVİM Yorum • No: 2015 / 35 • Mart 2015

BASİT BİR SORU: ERMENİSTAN, TÜRKİYE'NİN SINIRLARINI TANIYOR MU?

Mehmet Oğuzhan TULUN

Analist

Geçen ay, Ermenistan Dışişleri Bakan Yardımcısı Shavarsh Kocharyanın bir Ermeni televizyon kanalıyla yapmış olduğu bir mülakattan kesitler yayınlanmıştır.[i] Mülakat sırasında kanalın spikeri Petros Ghazaryan, Kocharyana sürekli olarak Ermenistanın Türkiyenin sınırlarını tanıyıp tanımadığını sormuştur. Kocharyan ise net cevaplar vermemiş ve mülakatı başka konulara saptırarak devamlı soruyu cevaplamaktan kaçınmıştır. Soruya cevap vermekten kaçınma hadisesi, Türkiye ile Ermenistan arasında diplomatik ilişkilerin kurulması ve ikili ilişkilerin geliştirilmesi için imzalanan 2009 Protokoller üzerinden gerçekleşmiştir. Spiker Ghazaryanın Ermenistanın Türkiyenin mevcut sınırlarıyla ilgili tutumunun ne olduğunu öğrenmek konusundaki ısrarı, Bakan Yardımcısı Kocharyanın ise soruya cevap vermemek konusundaki ısrarı bir süre sonra komik bir hal almıştır.

Soruya cevap vermekten kaçınma hadisesi, spikerin şu açıklamayı yapmaya çalışmasıyla başlamıştır: [Ermenistan olarak] Günümüz Türkiyesinin sınırlarını tanıdığımızı belirten Protokolleri imzaladığımızda ☀ Ancak Kocharyan bu açıklamaya müdahale etmiş ve Protokollerde böyle bir şeyin olmadığını ifade etmiştir. Spiker aynı şekilde devam etmeye çalıştığında ise Kocharyan, sınır tanımanın uluslararası hukukun belgeleri çevresinde olduğunu söylemiştir. Spiker meseleyle ilgili ısrarını devam ettirdiğinde ise, Kocharyan bu tür bir belgenin var olmadığını ima etmiş ve Protokollerin Kars Antlaşmasından (1921) hiç bahsetmediğini eklemiştir.

Burada belirtilmelidir ki; Kars Antlaşması, Türkiyenin Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan Sovyet cumhuriyetleriyle olan sınırlarını belirlemiştir. Sovyetler Birliğinin dağılmasının ardından bağımsızlığını kazanan Ermenistan, Kars Antlaşmasının geçerliliğini kabul etmemiş, bunun yerine (Osmanlı İmparatorluğunun topraklarının tamamının bölüştürülmesini öngören) Sevr Antlaşmasının geçerli olduğu fikrini yaymaya çalışmıştır. Ancak Sevr Antlaşması, Osmanlı İmparatorluğu tarafından hiçbir zaman onaylanmamış ve ardından da Lozan Antlaşması (1923) tarafından hükümsüz kılınmıştır.

Mülakata dönülecek olursa: Kocharyan son beyanatını yaptıktan sonra, spiker o zaman bunun Ermenistanın Türkiye'nin sınırlarını tanımadığı anlamına mı geldiğini sormuştur. Kocharyan, Türkiyenin Kars Antlaşmasının Protokollerde yer alacağını hayal etmiş olduğu, ancak bunun gerçekleşmediği şeklinde cevap vermiştir. Kendisi daha sonra Türk siyasetinden bahsederek konudan sapmış ve eski CHP Genel Başkanı Deniz Baykalın 2009

yılında Türkiyenin, Türkiye-Ermenistan sınırını tanımadığını söylemiş olduğunu iddia etmiştir (oysa Baykal tam tersini; yani Ermenistanın, Türkiye-Ermenistan sınırını belirlemiş olduğunu ifade ettiği Kars Antlaşmasını tanımayı reddettiğini söylemiştir[ii]).

Kocharyanın konuyu bu şekilde saptırmasının ardından spiker, Kocharyanın soruya cevap vermemiş olduğuna dikkat çekmiştir. Kocharyan tuhaf bir şekilde soruya cevap vermiş olduğunu belirtince, spiker basit bir şekilde şunu sormuştur: Ermenistan, Türkiyenin sınırlarını tanıyor mu, yoksa tanımıyor mu?

Böyle basit bir soruya, basitçe evet veya hayır cevabının verilmesi gerektiği düşünülebilir. Ancak Kocharyan, Ermenistanın önkoşullar olmadan ikili ilişkilerin normalleştirilmesi yönündeki hedefinden bahsederek soruyu cevaplamaktan kaçınmakta ısrar etmiştir. Bunun üzerine spiker aynı soruyu tekrar sormuştur. Sanki önemliymişçesine Kocharyan, Peki, bu mesele hakkında siz ne düşünüyorsunuz? diye sormuştur. Spiker, doğal olarak, bu meseleyle ilgili fikirlerinin önemli olmadığını belirtmiştir.

Bunu takiben Kocharyan, diplomatik ilişkiler kurulmadan sınırların tanınması hakkında konuşmanın bir anlam ifade etmediğinden bahsederek, tartışmayı yine başka bir tarafa yöneltmeye çalışmıştır. Spiker, sınırların tanınması için diplomatik ilişkilerin kurulmasına gerek olmadığını belirtmiş olsa da bu nafile olmuştur.

Bu aşamada spiker, sorunun cevabını almak için başka bir yöntem denemiştir. Spiker, Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan tarafından bu Ocak ayında bir törenle beyan edilen Ermeni Soykırımının 100. Yıldönümü Hakkında Pan-Ermeni Bildirgesine atıfta bulunmuştur. Bildirgenin Sevr Antlaşmasına ve ABD Başkanı Woodrow Wilsonun Hakem Kararın (Osmanlı İmparatorluğu topraklarının önemli bir bölümünü Ermenilere verilmesini içeren bir karardır. Oysaki verilmesi öngörülen topraklarda Ermeniler çoğunluk olmaya bile yaklaşamıyordu) atıfta bulunmasına işaret eden spiker, bu tür atıfların Türkiyenin toprak bütünlüğünün tanınması açısından ahlaki bir sorun teşkil edip etmediğini sormuştur. Sorulara cevap vermekten kaçınmadaki müthiş becerisini tekrar sergileyen Kocharyan, Ermenistanın tutumunun Protokollerde açıkça temsil edildiği şeklinde anlamsız bir cevap vermiştir (oysa kendisi geçmişte, bir başka vesilede, Bildirgenin her katmandan Ermeninin isteklerini ve fikirlerini temsil ettiğini söylemiştir[iii]).

Spiker için Kocharyanın bu cevabı, Türkiyenin sınırlarının tanınması konusunda Ermenistanın net bir tutumu olmadığı anlamına gelmiştir. Kocharyan, spikerin bu yorumuna katılmamış, Protokollerde Ermenistanın tutumundan bahsedildiğini belirtmiştir. Spiker, o halde Ermenistanın tutumunun ne olduğunu sormuştur. Kocharyan soruyu yine cevapsız bırakmış, Ermenistanın sadece Protokollerde söylenenleri tanıdığını ifade etmiştir (ayrıca yine gereksiz yere Deniz Baykaldan bahsetmiştir).

Artık yorulmuş olan spiker, Sayın Kocharyan, ben çok basit bir şeyi anlamaya çalıştığımı düşünüyorum demiştir. Esas soruya cevap vermemekte kararlı olan Kocharyan ise, Türkiyeyi ilişkilerin kurulmasını önkoşullara bağlamakla suçlamıştır.

Böylece Kocharyan başarılı bir şekilde; Ermenistan Türkiyenin sınırlarını tanıyor mu yoksa tanımıyor mu sorusunu cevaplamaktan kaçınmış, cevabı öğrenmekte kararlı olan spikeri alt etmiştir.

Aslında bu basit sorunun cevabı da basittir: Ermenistanın, Türkiyenin sınırlarını tanıma konusunda muğlak bir tutumu vardır. Bu muğlak tutum; sadece Kocharyanın soruya cevap vermekten kaçınmasından değil, aynı zamanda Pan-Ermeni Bildirgesinin Sevr Antlaşmasına ve Wilsonun Hakem Kararına atıf yapmasından da belli olmaktadır.

Bildirgeyle ilgili olarak, Kocharyan bir başka vesilede şunu söylemiştir: Bazı insanlar, Sevr Antlaşmasından herhangi bir şekilde bahsedildiği anda paniğe kapılıyorlar. Neden böyle yaptıklarını anlayamıyorum. Pan-Ermeni Bildirgesi, Ermenistanın Sevr Antlaşmasında bahsedilen sınırlara ulaşmayı hedeflediğini söylemiyor ki. Bildirgenin tek dediği şey, bizim bu Antlaşmaya değer verdiğimizdir.[iv] Bu beyanat laf cambazlığından başka bir şey değildir. Değer vermek burada kulağa zararsız gibi gelse de, bu aslında Ermenistanın Türkiye-Ermenistan sınırı hakkında başka niyetleri olduğu anlamına gelmektedir. Ancak Ermenistan, Türkiye-Ermenistan sınırına fiziksel olarak karşı çıkma kapasitesine sahip olmadığı için, bunun yerine sözel olarak karşı çıkmaktadır.

Komşu bir ülkenin toprak bütünlüğüne saygı göstermek, iyi komşuluk ilişkilerinin kurulması ve muhafaza edilmesi için bir önkoşuldur. Türkiyenin aksine Ermenistan, her nedense, iyi niyetin bir belirtisi olan bu saygıyı bir türlü gösterememektedir. Ermenistan bu saygıyı göstermediği sürece de bu mesele, iki ülkenin ilişkilerinin normalleştirilmesi önünde büyük bir engel teşkil etmeye devam edecektir.

Son olarak belirtilmesi gerekir ki, Ermenistanın sınırlarla ilgili olan revizyonist tutumu Türkiyeninkilere mahsus değildir, aksine tüm komşularının sınırlarına yöneliktir. Bu revizyonist tutuma en somut örnek, aleyhinde dört Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı bulunmasına rağmen, Ermenistanın Azerbaycan topraklarının %20sini işgal etmeye devam etmesidir.

[i] Armenias stance on Turkish borders is to avoid a dead-end, *Mediamax*, http://www.mediamax.am/en/news/armeniaturkey/13322/

[ii] Baykal: Görüşme haklı olduğumuzu gösterdi, *Hürriyet*, http://www.hurriyet.com.tr/gundem/12487550.asp

[iii] Armenian Deputy FM says desires of all layers of Armenians are expressed in the Genocide Decleration, *Armenpress*, http://armenpress.am/eng/news/796287/armenian-deputy-fm-says-desires-of-all-layers-of-armenians-are-expressed-in-genocide-declaration.html

[iv] Armenian Deputy FM Defends Anti-Turkey Document, *Armenia TV* (02.03.2015).

Yazar Hakkında :

Mehmet Oğuzhan Tulun AVİM'de Analist olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları Doğu Avrupa, Kafkasya, Asya,Türk-Ermeni ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri, uluslararası suç ve tarih çalışmalarıyla ve din ile siyaset arasındaki etkileşime odaklanmaktadır.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Mehmet Oğuzhan. 2026. "BASİT BİR SORU: ERMENİSTAN, TÜRKİYE'NİN SINIRLARINI TANIYOR MU?." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2015 / 35. Mart 25. Erişim Kasım 21, 2026. https://avim.org.tr/tr/Yorum/BASIT-BIR-SORU-ERMENISTAN-TURKIYE-NIN-SINIRLARINI-TANIYOR-MU

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır